TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2021 m. sausio 20 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Direktyva 2004/83/EB – Būtiniausi pabėgėlių statuso ar papildomos apsaugos statuso suteikimo standartai – Pripažinimas pabėgėliu – 2 straipsnio c punktas – Pabėgėlio statuso panaikinimas – 11 straipsnis – Pasikeitusios aplinkybės – 11 straipsnio 1 dalies e punktas – Galimybė pasinaudoti kilmės šalies apsauga – Vertinimo kriterijai – 7 straipsnio 2 dalis – Finansinė ir socialinė parama – Nereikšmingumas“

Byloje C-255/19

dėl *Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber)* (Aukštesnysis teismas, Imigracijos ir prieglobsčio bylų skyrius, Jungtinė Karalystė) 2019 m. kovo 22 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2019 m. kovo 26 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Secretary of State for the Home Department

prieš

OA,

dalyvaujant

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR),

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas A. Arabadjiev, antrosios kolegijos teisėjo pareigas einantis Teisingumo Teismo pirmininkas K. Lenaerts, teisėjai A. Kumin, T. von Danwitz (pranešėjas) ir P. G. Xuereb,

generalinis advokatas G. Hogan,

posėdžio sekretorė C. Strömholm, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2020 m. vasario 27 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– Jungtinės Karalystės vyriausybės, atstovaujamos Z. Lavery ir J. Simpson, padedamų baristerio D. Blundell,

* Proceso kalba: anglų.

– Prancūzijos vyriausybės, iš pradžių atstovaujamos A.-L. Desjonquères, A. Daniel, D. Colas ir D. Dubois, vėliau A.-L. Desjonquères, A. Daniel ir D. Dubois,

– Vengrijos vyriausybės, atstovaujamos M. Z. Fehér ir R. Kissné Berta,

– Europos Komisijos, iš pradžių atstovaujamos A. Azema, M. Condou-Durande ir J. Tomkin, vėliau A. Azema ir J. Tomkin,

susipažinęs su 2020 m. balandžio 30 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyvos 2004/83/EB dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo pabėgėliams ar asmenims, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, jų statuso ir suteikiamos apsaugos pobūdžio būtiniausių standartų (OL L 304, 2004, p. 12 ir klaidų ištaisymas OL L 204, 2005, p. 24; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 7 t., p. 96) 2 straipsnio c punkto, 7 straipsnio ir 11 straipsnio 1 dalies e punkto išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *Secretary of State for the Home Department* (Vidaus reikalų ministras, Jungtinė Karalystė) ir Somalio piliečio OA ginčą dėl jo pabėgėlio statuso panaikinimo.

Teisinis pagrindas

Tarptautinė teisė

3 1951 m. liepos 28 d. Ženevoje pasirašyta Konvencija dėl pabėgėlių statuso (*Jungtinių Tautų sutarčių rinkinys*, 189 tomas, p. 150, 1954 m., Nr. 2545) įsigaliojo 1954 m. balandžio 22 d. Ji buvo papildyta 1967 m. sausio 31 d. Niujorke priimtu Protokolu dėl pabėgėlių statuso, įsigaliojusiu 1967 m. spalio 4 d. (toliau – Ženevos konvencija).

4 Pagal Ženevos konvencijos 1 straipsnio A skirsnio 2 punkto pirmą pastraipą sąvoka „pabėgėlis“ apibūdina asmenį, kuris „dėl visiškai pagrįstos baimės būti persekiojamam dėl rasės, religijos, pilietybės, priklausymo tam tikrai socialinei grupei ar politinių įsitikinimų yra už šalies, kurios pilietis jis yra, ribų ir negali arba bijo naudotis tos šalies gynyba; arba neturėdamas atitinkamos pilietybės ir būdamas už šalies, kurioje anksčiau buvo jo nuolatinė gyvenamoji vieta, ribų dėl tokių įvykių negali ar bijo į ją grįžti“.

5 Minėtos konvencijos 1 straipsnio C skirsnio 5 punkte nurodyta:

„Ši Konvencija netaikoma asmeniui, atitinkančiam A skirsnio sąlygas, jeigu jis:

<…>

5. Daugiau nebegali atsisakyti naudotis šalies, kurios pilietis jis yra, gynyba, nes jau nėra aplinkybių, dėl kurių jis buvo pripažintas pabėgėliu;

Šio punkto nuostatos netaikomos pabėgėliui, nurodytam šio straipsnio A skirsnio 1 punkte, jeigu jis turi pakankamai argumentų, susijusių su ankstesniu persekiojimu, atsisakyti naudotis šalies, kurios pilietis jis yra, gynyba.“

Sąjungos teisė

6 Direktyvos 2004/83 3 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad „Ženevos konvencija ir Protokolas sudaro tarptautinio teisinio pabėgėlių apsaugos režimo pamatus.“

7 Šios direktyvos 1 straipsnyje nustatyta:

„Šios direktyvos tikslas – nustatyti būtiniausius trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo pabėgėliams ar asmenims, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, ir suteikiamos apsaugos pobūdžio [turinio] standartus.“

8 Minėtos direktyvos 2 straipsnio c–e punktuose nustatyta:

„Šioje direktyvoje:

<…>

c) „pabėgėlis“ – trečiosios šalies pilietis, kuris dėl pagrįstos persekiojimo dėl rasės, religijos, tautybės, politinių pažiūrų ar priklausymo tam tikrai socialinei grupei baimės yra ne savo pilietybės šalyje ir negali arba dėl tokios baimės nepageidauja atsiduoti tos šalies globai, arba asmuo be pilietybės, kuris, būdamas ne savo gyventoje šalyje dėl pirmiau minėtų priežasčių, negali ar dėl tokios baimės nenori į ją grįžti, ir kuriam netaikomas 12 straipsnis;

d) „pabėgėlio statusas“ – tai valstybės narės suteikiamas trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės pripažinimas pabėgėliu;

e) „papildomą apsaugą galintis gauti asmuo“ – tai trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės, kuris negali būti laikomas pabėgėliu, tačiau apie kurį pagrįstai galima manyti, kad jei jis būtų grąžintas (-a) į savo kilmės šalį, arba asmens be pilietybės atveju – į jo arba jos gyventą šalį [į šalį, kurioje yra jo (-s) įprastinė gyvenamoji vieta], jam arba jai iškiltų realus pavojus patirti 15 straipsnyje apibrėžtus smurtinius veiksmus [apibrėžtą didelę žalą], kuriam arba kuriai netaikomos 17 straipsnio 1 bei 2 dalys ir kuris arba kuri negali arba dėl tokio pavojaus nepageidauja pasinaudoti tos šalies apsaugai [apsauga].“

9 Tos pačios direktyvos 7 straipsnio „Apsaugos teikėjai“ 1 ir 2 dalyse nurodyta:

„1. Apsaugą gali suteikti:

a) valstybė;

b) valstybę ar žymią [didelę] valstybės teritoriją valdančios partijos [grupės] ar organizacijos, įskaitant tarptautines organizacijas.

2. Apsauga paprastai suteikiama, kai šio straipsnio 1 dalyje minimi teikėjai imasi pagrįstų priemonių užkirsti kelią persekiojimui ar smurto veiksmams [didelei žalai], *inter alia*, pasinaudodamos veiksminga teisine sistema [taikydami veiksmingą teisinę sistemą] persekiojimo ar smurto veiksmams [didelei žalai] nustatyti, persekioti baudžiamąja tvarka ir nubausti už juos, o prašytojas gali gauti tokią apsaugą.“

10 Direktyvos 2004/83 9 straipsnyje „Persekiojimo veiksmai“ nustatyta:

„1. Persekiojimo veiksmai pagal Ženevos konvencijos [1 straipsnio A skirsnį] turi būti:

a) pakankamai rimti savo pobūdžiu ar dažnumu, kad sudarytų sunkų pagrindinių žmogaus teisių pažeidimą, visų pirma tų teisių, kurių negalima varžyti [nuo kurių negalima nukrypti] pagal [1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos] Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos [toliau – EŽTK] 15 straipsnio 2 dalį, arba

b) įvairių priemonių sankaupa, įskaitant žmogaus teisių pažeidimus, kuri yra pakankamai sunki, kad veiktų asmenį panašiai kaip nurodyta a punkte.

2. Persekiojimo veiksmai pagal šio straipsnio 1 dalį *inter alia* gali būti tokios formos:

a) fizinio ar psichologinio smurto veiksmai, įskaitant seksualinį smurtą;

<…>

3. Pagal 2 straipsnio c punktą turi būti sąsaja tarp 10 straipsnyje minimų priežasčių ir persekiojimo veiksmų pagal šio straipsnio 1 dalį.“

11 Šios direktyvos 11 straipsnio „Pabėgėlio statuso panaikinimas“ 1 dalies e punkte ir 2 dalyje nustatyta:

„1. Trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės nustoja būti pabėgėliu, jei jis arba ji:

<…>

e) dėl aplinkybių, dėl kurių buvo pripažintas pabėgėliu, nebebuvimo nebegali atsisakyti naudotis savo pilietybės valstybės apsauga;

<…>

2. Nagrinėdamos šio straipsnio 1 dalies e ir f punktus, valstybės narės turi atsižvelgti, ar aplinkybių pasikeitimas yra toks svarbus ir nelaikino [ilgalaikio] pobūdžio, kad pabėgėlio baimė būti persekiojamu nebėra [nebegali būti laikoma] pagrįsta.“

12 Minėtos direktyvos 15 straipsnyje „Smurto veiksmai [Didelė žala]“ numatyta:

„Smurto veiksmus sudaro [Didelė žala yra]:

a) mirties bausmė ar egzekucija arba

b) prašytojo kankinimas, nežmoniškas ar žeminantis elgesys arba baudimas kilmės šalyje arba

c) rimta ir asmeninė grėsmė civilio gyvybei ar asmeniui dėl neapgalvoto smurto tarptautinio ar vidaus ginkluoto konflikto metu.“

13 Nuo 2013 m. gruodžio 21 d. Direktyva 2004/83 buvo panaikinta 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/95/ES dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų (OL L 337, 2011, p. 9). Direktyvos 2011/95/ES 50 konstatuojamoje dalyje nurodyta, kad Jungtinė Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystė nedalyvavo priimant šią direktyvą ir ji nėra jai privaloma ar taikoma.

Jungtinės Karalystės teisė

14 *Refugee or Person In Need of International Protection Regulations 2006* (2006 m. Taisyklės dėl pabėgėlių ar asmenų, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga) 4 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatyta:

„1. Sprendžiant, ar asmuo yra pabėgėlis arba asmuo, atitinkantis humanitarinės apsaugos suteikimo reikalavimus, apsauga nuo persekiojimo ar didelės žalos gali būti suteikta:

a) valstybės; arba

b) valstybę ar žymią [didelę] valstybės teritoriją valdančios partijos [grupės] ar organizacijos, įskaitant tarptautines organizacijas.

2. Laikoma, kad apsauga paprastai suteikiama, kai šio straipsnio 1 dalies a ir b punktuose nurodyti apsaugos teikėjai imasi pagrįstų priemonių, kad užkirstų kelią persekiojimui ar didelei žalai, *inter alia*, taikydami veiksmingą teisinę sistemą persekiojimo veiksmams ar didelei žalai nustatyti, persekioti baudžiamąja tvarka dėl veiksmų, kurie laikomi persekiojimu arba didele žala, ir nubausti už juos, ir kai prašytojas turi galimybę naudotis tokia apsauga.“

15 *Immigration Rules* (Imigracijos taisyklės) 338A straipsnyje nustatyta:

„Asmeniui pagal 334 straipsnį suteiktas pabėgėlio statusas panaikinamas arba nepratęsiamas, jeigu taikomas kuris nors iš 339A–339AB straipsnių. <…>“

16 Šių taisyklių 339A straipsnyje nurodyta:

„Šis straipsnis taikomas tuo atveju, jeigu vidaus reikalų ministras įsitikina, kad taikoma viena ar daugiau iš toliau nurodytų sąlygų:

<…>

v) kai asmuo daugiau nebegali atsisakyti naudotis šalies, kurios pilietis jis yra, gynyba, nes jau nėra aplinkybių, dėl kurių jis buvo pripažintas pabėgėliu; arba

vi) kaip pilietybės neturintis asmuo gali grįžti į šalį, kurioje anksčiau buvo jo nuolatinė gyvenamoji vieta, nes nebėra aplinkybių, dėl kurių jis buvo pripažintas pabėgėliu.

Nagrinėdamas v ir vi punktus vidaus reikalų ministras atsižvelgia į tai, ar aplinkybių pasikeitimas yra tokio svarbaus ir ilgalaikio pobūdžio, kad pabėgėlio baimė būti persekiojamam nebegali būti laikoma pagrįsta.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

17 OA yra Somalio pilietis, kilęs iš Mogadišo (Somalis). Jis priklauso mažumos klanui *Reer Hamar*.

18 1990 metais OA ir jo tuometinė sutuoktinė Mogadiše patyrė *Hawiye* karinės grupuotės sukeltą didelę žalą ir įvairių smurto išpuolių.

19 2001 m. jie pabėgo iš Somalio ir nuvyko į Keniją. Tais pačiais metais OA tuometinė sutuoktinė atvyko į Jungtinę Karalystę ir jai buvo suteiktas pabėgėlio statusas dėl ankstesniame šio sprendimo punkte minėto persekiojimo.

20 2003 m. OA atvyko į Jungtinę Karalystę ir ten gavo pabėgėlio statusą kaip savo tuometinės sutuoktinės išlaikomas asmuo.

21 2014 m. liepos 8 d. vidaus reikalų ministras pranešė OA, kad ketina panaikinti jo pabėgėlio statusą.

22 2016 m. rugsėjo 27 d. sprendimu vidaus reikalų ministras panaikino OA pabėgėlio statusą dėl pasikeitusių aplinkybių kilmės šalyje ir nesuteikė humanitarinės apsaugos pagal nacionalinį imigracijos įstatymą, kartu nustatydamas, kad Jungtinės Karalystės įsipareigojimai pagal EŽTK 3 straipsnį nebus pažeisti, jeigu OA grįš į savo kilmės šalį.

23 OA apskundė šį sprendimą *First-tier Tribunal (Immigration and Asylum Chamber)* (Pirmosios instancijos teismas, Imigracijos ir prieglobsčio bylų kolegija, Jungtinė Karalystė). Tas teismas pirmuoju sprendimu atmetė visą OA skundą, o vėliau, *Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber)* (Aukštesnysis teismas, Imigracijos ir prieglobsčio bylų kolegija) panaikinus pirmąjį sprendimą, antruoju sprendimu iš dalies atmetė minėtą skundą.

24 Panaikinęs antrąjį sprendimą, *Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber)* (Aukštesnysis teismas, Imigracijos ir prieglobsčio bylų kolegija) turi iš naujo išnagrinėti OA skundą.

25 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme vidaus reikalų ministras teigia, kad pagal Direktyvos 2004/83 11 straipsnio 1 dalies e punktą jis turėjo teisę panaikinti OA pabėgėlio statusą dėl ilgalaikio aplinkybių pasikeitimo jo kilmės šalyje, nes, jo teigimu, daugumos klanai nebepersekioja mažumos klanų Mogadišo regione, o valstybė ten užtikrina veiksmingą apsaugą. Šiuo klausimu jis remiasi to paties teismo pavyzdiniame 2014 m. spalio 3 d. sprendime *MOJ ir kt.* (Grąžinimas į Mogadišą) padarytomis išvadomis:

„ii) Paprastai asmuo, kuris yra „paprastas civilis“ (t. y. nėra susijęs su saugumo pajėgomis, jokia vyriausybės arba oficialios administracijos dalimi ar jokia NVO arba tarptautine organizacija), grįžęs į Mogadišą po išvykimo laikotarpio nepatirs realaus persekiojimo pavojaus arba pavojaus patirti žalą, kad jam būtų reikalinga apsauga pagal EŽTK 3 straipsnį arba [Direktyvos 2004/83] 15 straipsnio c punktą. <…>

<…>

vii) Asmuo, grįžęs į Mogadišą po išvykimo laikotarpio, kreipiasi į savo artimuosius, jeigu yra tokių, kurie ten gyvena, dėl pagalbos įsikuriant pakartotinai ir užsitikrinant pragyvenimą. Nors grįžtantis asmuo taip pat gali kreiptis pagalbos į savo klano narius, kurie nėra jo artimi giminaičiai, tokia pagalba greičiausiai bus suteikta tik daugumos klano nariams, nes mažumų klanai gali turėti mažai galimybių ją suteikti.

viii) Priklausymo klanui Mogadiše svarba pasikeitė. Nuo šiol klanai teikia socialinės paramos priemones ir padeda surasti pragyvenimo šaltinių, o apsaugos funkciją jie atlieka rečiau nei anksčiau. Mogadiše nėra klanų karinių grupuočių, smurto tarp klanų ir jokio diskriminacinio pobūdžio elgesio dėl nepriklausymo jokiam klanui ar priklausymo mažumos klanui.

<…>

xi) Tik tiems asmenims, kurie negauna klano ar šeimos paramos ir kurie negaus perlaidų iš užsienio, taip pat tiems, kurie grįžę neturi realios galimybės užsitikrinti pragyvenimo šaltinio, grės gyvenimas tokiomis sąlygomis, kurios yra prastesnės už humanitarinės apsaugos prasme priimtinas sąlygas.

xii) Įrodymai aiškiai rodo, kad nepatirdami [Direktyvos 2004/83] 15 straipsnio c punkte nurodyto pavojaus ir realios skurdo grėsmės dabar į Mogadišą gali grįžti gyventi ne tik kilusieji iš šio miesto. Vis dėlto mažumos klanui priklausančiam asmeniui, kuris anksčiau nėra turėjęs ryšių su miestu ir kuris neturi galimybės gauti lėšų ir kitokios klano, šeimos ar visuomenės paramos, perkėlimas į Mogadišą nebūtų realus, nes jeigu asmuo neturi lėšų būstui ir kokios nors nuolatinės finansinės paramos, kyla realus pavojus, kad jam neliks nieko kito, tik gyventi laikiname būste perkeltų asmenų stovykloje šalies viduje, kur yra reali tikimybė, kad teks gyventi tokiomis sąlygomis, kurios bus prastesnės už priimtinus humanitarinius standartus.“

26 OA ginčija šias išvadas ir tvirtina, kad vis dar pagrįstai bijo būti persekiojamas Mogadiše ir kad Somalio valdžios institucijos negali jo apsaugoti nuo didelės žalos. Šiuo klausimu jis remiasi 2014 m. birželio mėn. *United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR)* (Jungtinių Tautų vyriausiasis pabėgėlių reikalų komisaro biuras (UNHCR)) pateiktu vertinimu, kuris kelia rimtų abejonių dėl saugios padėties Mogadiše, kiek tai susiję su valstybės apsaugos prieinamumu, be to, smulkieji klanai, be kita ko, vis dar yra ypač nepalankioje padėtyje, visų pirma šiame mieste. Be to, jis teigia, kad ankstesniame šio sprendimo punkte minėtame pavyzdiniame sprendime remiamasi klaidingu valstybės apsaugos aiškinimu, nes jis iš dalies grindžiamas šeimos ar kitų klano narių, kurie yra ne valstybiniai, o privatūs subjektai, apsaugos buvimu.

27 Remiantis prašyme priimti prejudicinį sprendimą pateikta informacija, kai kurie Jungtinės Karalystės teismai mano, kad į pakankamos apsaugos prieinamumą reikia atsižvelgti tiek vertinant su „pagrįsta persekiojimo baime“ susijusį aspektą, tiek vertinant su „apsauga“, kuria pareiškėjas negali ar nenori remtis, susijusį aspektą, tačiau nereikalaujama, kad būtų visada tenkinami tie patys reikalavimai šiuose dviejuose etapuose. Tie teismai mano, kad nors antrasis aspektas turi būti vertinamas atsižvelgiant į iš Direktyvos 2004/83 7 straipsnio kylančius reikalavimus, vis dėlto šie reikalavimai netaikomi nagrinėjant pirmąjį aspektą, kai gali būti atsižvelgiama į bet kokią apsaugos formą, visų pirma į atitinkamo asmens šeimos ar klano suteiktą paramą.

28 Dėl OA situacijos po galimo grįžimo į Mogadišą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad jis turi galimybių (nors jos ir yra mažesnės dėl riboto judumo), rasti darbą šiame mieste. Be to, OA gali siekti finansinės paramos iš artimų šeimos narių, gyvenančių minėtame mieste, iš sesers, kuri pastarąjį kartą buvo apsistojusi Dubajuje (Jungtiniai Arabų Emyratai), taip pat iš Jungtinėje Karalystėje gyvenančių *Reer Hamar* klano narių, bent jau kol jis pats galės patenkinti savo poreikius Mogadiše.

29 Šiomis aplinkybėmis *Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber)* (Aukštesnysis teismas, Imigracijos ir prieglobsčio bylų skyrius) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar „pilietybės valstybės apsauga“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2004/83 11 straipsnio 1 dalies e punktą ir 2 straipsnio e punktą, turi būti suprantama kaip valstybės apsauga?

2. Ar sprendžiant klausimus dėl persekiojimo baimės pagrįstumo, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2004/83 2 straipsnio e punktą, ir dėl apsaugos nuo tokio persekiojimo prieinamumo pagal šios direktyvos 7 straipsnį, abiem atvejais turi būti taikomas „apsaugos kriterijus“ ar „apsaugos buvimo tyrimas“, ir, jei taip, ar kiekvienu atveju taikomi vienodi kriterijai?

3. Nenagrinėjant klausimo dėl nevalstybinių subjektų pagal Direktyvos 2004/83 7 straipsnio 1 dalies b punktą teikiamos apsaugos taikymo ir darant prielaidą, kad atsakymas į pirmąjį klausimą yra teigiamas, ar apsaugos veiksmingumas arba prieinamumas turi būti vertinamas atsižvelgiant tik į valstybinių subjektų apsaugančius veiksmus ir (arba) funkcijas, ar galima atsižvelgti į privačių (pilietinės visuomenės) subjektų, pavyzdžiui, šeimų arba klanų, atliekamus apsaugančius veiksmus ir funkcijas?

4. Ar „apsaugos buvimo tyrimui“, kuris turi būti atliekamas svarstant pabėgėlio statuso panaikinimą pagal Direktyvos 2004/83 11 straipsnio 1 dalies e punktą, taikomi kriterijai (kaip daroma prielaida antrajame ir trečiajame klausimuose) yra tokie patys, kaip kriterijai, kurie turi būti taikomi pagal šios direktyvos 7 straipsnį?“

Dėl prejudicinių klausimų

Pirminės pastabos

30 Pirmiausia reikia pažymėti, kad nors, remiantis prašyme priimti prejudicinį sprendimą pateikta informacija, AO buvo pripažintas pabėgėliu dėl smurtinių persekiojimo veiksmų 1990 metais kaip Mogadišo mažumos klano narys (šiuo veiksmus vykdė šio miesto daugumos klano karinė grupuotė), remiantis ta pačia informacija, darytina išvada, kad, pasikeitus aplinkybėms, „Mogadiše nėra klanų karinių grupuočių, smurto tarp klanų ir jokio diskriminacinio pobūdžio elgesio dėl nepriklausymo jokiam klanui ar priklausymo mažumos klanui“. Minėtas prašymas, atrodo, yra pagrįstas argumentu, kad Somalio Federalinė Respublika šiuo metu iš esmės suteikia pakankamą apsaugą nuo persekiojimo veiksmų ir kad šią apsaugą gali papildyti privačių subjektų, kaip antai šeimos ir klano, užtikrinama apsauga. Esant tokiam kontekstui, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pabrėžia, kad Somalio piliečiai, grįžtantys į Mogadišą ir negaunantys klano ar šeimos finansinės ar kitokios paramos, „neturi realios galimybės užsitikrinti pragyvenimo šaltinio, [ir jiems] grės gyvenimas tokiomis sąlygomis, kurios yra prastesnės už humanitarinės apsaugos prasme priimtinas sąlygas“.

31 Iš tos pačios informacijos matyti, kad OA ginčija ankstesniame šio sprendimo punkte apibendrintas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo išvadas, teigdamas, kad vis dar pagrįstai bijo būti persekiojamas Mogadiše ir kad Somalio valdžios institucijos negali jo apsaugoti nuo šių persekiojimo veiksmų. Be to, Prancūzijos vyriausybė per posėdį teigė, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo išvados dėl šių institucijų užtikrinamos apsaugos ir persekiojimo rizikos nebuvimo nebeatitinka dabartinės situacijos Somalyje.

32 Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar egzistuoja grėsmė, kad grįžęs į Mogadišą OA bus persekiojamas.

Dėl ketvirtojo klausimo

33 Ketvirtuoju klausimu, kurį reikia nagrinėti pirmiausia, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2004/83 11 straipsnio 1 dalies e punktas turi būti aiškinamas taip, kad šioje nuostatoje numatyta „apsauga“, kiek tai susiję su pabėgėlio statuso panaikinimu, turi atitikti tuos pačius reikalavimus, kurie, kiek tai susiję su šio statuso suteikimu, kyla iš šios direktyvos 2 straipsnio c punkto, siejamo su jos 7 straipsnio 1 ir 2 dalimis.

34 Minėtos direktyvos 11 straipsnio 1 dalies e punkte numatyta, kad trečiosios šalies pilietis nustoja būti pabėgėlis, jeigu išnykus aplinkybėms, dėl kurių buvo pripažintas pabėgėliu, jis nebegali atsisakyti naudotis savo pilietybės valstybės apsauga.

35 Šioje nuostatoje, kaip ir Ženevos konvencijos 1 straipsnio C skirsnio 5 punkte, numatyta, kad pabėgėlio statuso netenkama, kai nebėra aplinkybių, dėl kurių šis statusas buvo pripažintas, t. y. kitaip tariant, kai nebetenkinamos pabėgėlio statuso suteikimo sąlygos. Direktyvos 2004/83 11 straipsnio 1 dalies e punkte nurodoma, kad pilietis „nebegali atsisakyti“ naudotis savo kilmės valstybės apsauga; tai reiškia, kad nagrinėjama „apsauga“ yra tokia, kokios iki šiol trūko, t. y. apsauga nuo direktyvoje numatytų persekiojimo veiksmų bent dėl vienos iš penkių šios direktyvos 2 straipsnio c punkte išvardytų priežasčių (šiuo klausimu žr. 2010 m. kovo 2 d. Sprendimo *Salahadin Abdulla ir kt.*, C-175/08, C-176/08, C-178/08 ir C-179/08, EU:C:2010:105, 65 ir 67 punktus).

36 Taigi aplinkybės, parodančios kilmės valstybės negalėjimą arba, atvirkščiai, galėjimą užtikrinti apsaugą nuo persekiojimo veiksmų, yra lemiamas vertinimo kriterijus, kuriuo remiantis suteikiamas arba prireikus atitinkamai panaikinamas pabėgėlio statusas. Taigi toks statuso panaikinimas reiškia, kad dėl pasikeitusių aplinkybių išnyko priežastys, dėl kurių buvo pripažintas pabėgėlio statusas (2010 m. kovo 2 d. Sprendimo *Salahadin Abdulla ir kt.*, C-175/08, C-176/08, C-178/08 ir C-179/08, EU:C:2010:105, 68 ir 69 punktai).

37 Atsižvelgiant į Direktyvoje 2004/83 nustatytą simetriją tarp pabėgėlio statuso suteikimo ir panaikinimo, apsauga, kuria remiantis gali būti nesuteiktas pabėgėlio statusas pagal šios direktyvos 2 straipsnio c punktą arba panaikintas pagal jos 11 straipsnio 1 dalies e punktą, turi atitikti tuos pačius reikalavimus, kylančius, be kita ko, iš minėtos direktyvos 7 straipsnio 1 ir 2 dalių.

38 Siekdamos padaryti išvadą, kad atitinkamo pabėgėlio baimė būti persekiojamam jau nebepagrįsta, kompetentingos valdžios institucijos, remdamosi Direktyvos 2004/83 7 straipsnio 2 dalimi ir atsižvelgdamos į individualią šio pabėgėlio situaciją, privalo patikrinti, kad nagrinėjamas apsaugos teikėjas ar teikėjai, kaip tai suprantama pagal šio 7 straipsnio 1 dalį, ėmėsi pagrįstų priemonių užkirsti kelią persekiojimui, kad jie užtikrina, be kita ko, veiksmingą teisinę sistemą persekiojimo veiksmams nustatyti, persekioti baudžiamąja tvarka ir nubausti už juos, ir kad atitinkamas pilietis, jeigu nebeteks pabėgėlio statuso, turės galimybę gauti tokią apsaugą (šiuo klausimu žr. 2010 m. kovo 2 d. Sprendimo *Salahadin Abdulla ir kt.*, C-175/08, C-176/08, C-178/08 ir C-179/08, EU:C:2010:105, 70 ir 74 punktus).

39 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į ketvirtąjį klausimą reikia atsakyti: Direktyvos 2004/83 11 straipsnio 1 dalies e punktas turi būti aiškinamas taip, kad šioje nuostatoje numatyta su pabėgėlio statuso panaikinimu susijusi „apsauga“ turi atitikti tuos pačius šio statuso suteikimui taikomus reikalavimus, kylančius iš šios direktyvos 2 straipsnio c punkto, siejamo su jos 7 straipsnio 1 ir 2 dalimis.

Dėl pirmųjų trijų klausimų

40 Pirmuoju–trečiuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2004/83 11 straipsnio 1 dalies e punktas, siejamas su šios direktyvos 7 straipsnio 2 dalimi, turi būti aiškinamas taip, kad privačių subjektų, kaip antai atitinkamos trečiosios šalies piliečio šeimos ar klano, galimai teikiama socialinė ir finansinė parama atitinka iš šių nuostatų kylančius apsaugos reikalavimus ir ar tokia parama yra reikšminga, siekiant įvertinti valstybės teikiamos apsaugos, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalies a punktą, veiksmingumą ir prieinamumą arba nustatant pagal minėtos direktyvos 11 straipsnio 1 dalies e punktą, siejamą su jos 2 straipsnio c punktu, ar vis dar egzistuoja pagrįsta baimė būti persekiojamam.

41 Šiuo klausimu, pirma, reikia išnagrinėti, ar privačių subjektų, kaip antai atitinkamos trečiosios šalies piliečio šeimos ar klano, teikiama socialinė ir finansinė parama gali būti laikoma atitinkančia Direktyvos 2004/83 11 straipsnio 1 dalies e punkte, siejamame su jos 7 straipsnio 2 dalimi, nustatytus apsaugos reikalavimus.

42 Šios direktyvos 2 straipsnio c punkte numatyta, kad trečiosios valstybės pilietis dėl jo kilmės valstybėje esančių aplinkybių turi pagrįstai baimintis persekiojimo dėl bent jau vienos iš penkių šioje nuostatoje išvardytų priežasčių. Šios aplinkybės išties parodo, kad ši šalis nesaugo savo piliečio nuo persekiojimo veiksmų (šiuo klausimu žr. 2010 m. kovo 2 d. Sprendimo *Salahadin Abdulla ir kt.*, C-175/08, C-176/08, C-178/08 ir C-179/08, EU:C:2010:105, 56 ir 57 punktus).

43 Kaip savo išvados 58 punkte iš esmės pažymėjo generalinis advokatas ir kaip nurodyta šio sprendimo 38 punkte, šios direktyvos 11 straipsnio 1 dalies e punkte reikalaujama apsauga yra apibrėžta jos 7 straipsnio 2 dalyje, pagal kurią “[a]psauga paprastai suteikiama, kai šio straipsnio 1 dalyje minimi

teikėjai imasi pagrįstų priemonių užkirsti kelią persekiojimui ar [didelei žalai], *inter alia*, pasinaudodam[i] veiksminga teisine sistema persekiojimo ar [didelę žalą sukeliantiems] veiksmams nustatyti, persekioti baudžiamąja tvarka ir nubausti už juos, o prašytojas gali gauti tokią apsaugą.“

44 Atsižvelgiant į šią formuluotę, Direktyvos 2004/83 11 straipsnio 1 dalies e punkte, siejamame su šios direktyvos 7 straipsnio 2 dalimi, reikalaujama apsauga reiškia trečiosios šalies, kurios pilietis asmuo yra, gebėjimą užkirsti kelią persekiojimo veiksmams, kaip jie suprantami pagal šią direktyvą, arba už juos nubausti (šiuo klausimu žr. 2010 m. kovo 2 d. Sprendimo *Salahadin Abdulla ir kt.*, C-175/08, C-176/08, C-178/08 ir C-179/08, EU:C:2010:105, 59, 67 ir 68 punktus). Be to, minėto 7 straipsnio 2 dalyje numatytos priemonės, kurių imamasi siekiant užkirsti kelią persekiojimo veiksmams, ir veiksmingos teisinės sistemos, leidžiančios nustatyti, persekioti ir bausti už tokius veiksmus, egzistavimas.

45 Direktyvos 2004/83 9 straipsnio, kuriame apibrėžiami kriterijai, leidžiantys tam tikrus veiksmus laikyti persekiojimu, 1 dalyje nurodoma, jog reikšmingi faktai turi būti „pakankamai rimti“ savo pobūdžiu ar dažnumu, kad sudarytų „sunkų pagrindinių žmogaus teisių pažeidimą“, arba tai turi būti įvairių „pakankamai sunkių“ priemonių sankaupa, kuri veiktų asmenį panašiai kaip „sunkūs pagrindinių žmogaus teisių pažeidimai“. Pagal direktyvos 9 straipsnio 3 dalį turi būti sąsaja tarp jos 10 straipsnyje minimų persekiojimo priežasčių ir šio persekiojimo veiksmų.

46 Paprasta socialinė ir finansinė parama, kaip antai nurodyta prašyme priimti prejudicinį sprendimą, kuri teikiama atitinkamam trečiosios šalies piliečiui, savaime negali nei užkirsti kelio persekiojimo veiksmams, nei nustatyti, persekioti ir bausti už tokius veiksmus, todėl negali būti laikoma užtikrinančia apsaugą, kurios reikalaujama pagal Direktyvos 2004/83 11 straipsnio 1 dalies e punktą, siejamą su šios direktyvos 7 straipsnio 2 dalimi. Taip yra būtent todėl, kad šiuo atveju minėtos socialinės ir finansinės paramos tikslas yra užtikrinti ne OA apsaugą nuo tokių veiksmų, bet jo įsikūrimą iš naujo Mogadiše.

47 Tokiomis aplinkybėmis socialinė ir finansinė parama, kaip antai nurodyta prašyme priimti prejudicinį sprendimą, kurią teikia atitinkamos trečiosios šalies piliečio šeima ar klanas, negali būti laikoma užtikrinančia apsaugą nuo persekiojimo veiksmų, kaip tai suprantama pagal šias nuostatas.

48 Antra, darytina išvada, kad tokia socialinė ir finansinė parama nėra reikšminga vertinant valstybės teikiamos apsaugos veiksmingumą ir prieinamumą, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2004/83 7 straipsnio 1 dalies a punktą.

49 Taip yra juo labiau kad paprasti ekonominiai sunkumai iš principo nepatenka į sąvoką „persekiojimas“, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2004/83 9 straipsnį, todėl socialinė ir finansinė parama, kuria siekiama pašalinti tokius sunkumus, iš principo neturėtų turėti įtakos vertinant, ar valstybės apsauga nuo persekiojimo veiksmų yra pakankama.

50 Šiuo atveju Teisingumo Teismo turimoje bylos medžiagoje nėra informacijos, leidžiančios manyti, kad ekonominiai sunkumai, su kuriais OA galėtų susidurti grįžęs į Mogadišą, yra persekiojimo veiksmų, kaip jie suprantami pagal minėtos direktyvos 9 straipsnį, išraiška, taigi jie nepatenka į sąvoką „persekiojimas“, kaip tai suprantama pagal šį straipsnį, kuris pateisintų pabėgėlio statuso suteikimą ir išlaikymą.

51 Be to, nors Prancūzijos vyriausybė per teismo posėdį pažymėjo, kad kraštutinis materialinis nepriteklius galėtų būti reikšmingas suteikiant papildomą apsaugą, iš prašyme priimti prejudicinį sprendimą pateiktos informacijos vis dėlto matyti, kad pagrindinė byla ir Teisingumo Teismui pateikti klausimai susiję ne su tuo, ar OA gali būti suteiktas papildomos apsaugos statusas, bet su jo pabėgėlio statuso panaikinimu. Iš tiesų šiuo klausimu reikia patikslinti, kad prejudiciniuose klausimuose esanti nuoroda į Direktyvos 2004/83 2 straipsnio e punktą, kuriame pateikta „papildomą apsaugą galinčio gauti asmens“

apibrėžtis, atsižvelgiant į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo paaiškinimus ir visą Teisingumo Teismo turimą bylos medžiagą, turi būti suprantama kaip nuoroda į minėtos direktyvos 2 straipsnio c punktą ir susijusi tik su ieškovo pagrindinėje byloje pabėgėlio statuso panaikinimu.

52 Kadangi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimai turi būti suprantami taip, kad jais siekiama nustatyti, ar tokiu atveju, jei Mogadišo klanai, be socialinės ir finansinės paramos, taip pat teikia ir su saugumu susijusią apsaugą, į tokią apsaugą galima atsižvelgti vertinant, ar valstybės užtikrinama apsauga atitinka, be kita ko, Direktyvos 2004/83 7 straipsnio 2 dalyje nustatytus reikalavimus; reikia priminti, kad siekiant nustatyti, ar pabėgėlio baimė būti persekiojamam tebėra pagrįsta, apsaugos teikėjas ar teikėjai, kurių lygmeniu vertinamas pasikeitusių aplinkybių kilmės šalyje realumas, remiantis šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalimi, yra arba pati valstybė, arba valstybę ar didelę valstybės teritorijos dalį valdančios grupės arba organizacijos, įskaitant tarptautines organizacijas (2010 m. kovo 2 d. Sprendimo *Salahadin Abdulla ir kt.*, C-175/08, C-176/08, C-178/08 et C-179/08, EU:C:2010:105, 74 punktas).

53 Vis dėlto remiantis šio sprendimo 38 ir 43–46 punktuose primintais reikalavimais į tokią su saugumu susijusią apsaugą bet kuriuo atveju negali būti atsižvelgta vertinant, ar valstybės apsauga atitinka reikalavimus, kylančius, be kita ko, iš minėtos direktyvos 7 straipsnio 2 dalies.

54 Trečia, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo klausia, ar vis dėlto galima atsižvelgti į tai, kad atitinkamos trečiosios šalies piliečio šeima ar klanas teikia socialinę ir finansinę paramą, siekiant pagal Direktyvos 2004/83 11 straipsnio 1 dalies e punktą, siejamą su jos 2 straipsnio c punktu, nustatyti, ar vis dar egzistuoja pagrįsta baimė būti persekiojamam. Pagal aiškinimą, kurio laikosi kai kurie Jungtinės Karalystės teismai, atitinkamos trečiosios šalies piliečio šeimos ar klano teikiama socialinė ir finansinė parama, neatsižvelgiant į apsaugos reikalavimus, kylančius iš Direktyvos 2004/83 11 straipsnio 1 dalies e punkto, siejamo su šios direktyvos 7 straipsnio 2 dalimi, gali būti laikoma panaikinančia tokią baimę.

55 Remiantis Direktyvos 2004/83 2 straipsnio c punktu, pabėgėlis visų pirma yra trečiosios šalies pilietis, kuris yra ne savo pilietybės šalyje „dėl pagrįstos persekiojimo“ dėl rasės, religijos, tautybės, politinių pažiūrų ar priklausymo tam tikrai socialinei grupei „baimės“ ir negali arba „dėl tokios baimės“ nepageidauja atsiduoti tos šalies „apsaugai“. Kai nebėra aplinkybių, pateisinančių tokią baimę, pabėgėlio statuso galiojimas gali pasibaigti pagal šios direktyvos 11 straipsnio 1 dalies e punktą.

56 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad Direktyvos 2004/83 2 straipsnio c punkte numatytos sąlygos, susijusios su persekiojimo baime ir apsauga, beveik sutampa. Iš tiesų, kaip matyti iš šio sprendimo 47 punkto, apsauga, į kurią daroma nuoroda šioje nuostatoje, yra apsauga nuo persekiojimo veiksmų.

57 Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad jeigu atitinkamas pilietis dėl jo kilmės valstybėje esančių aplinkybių turi pagrįstai baimintis persekiojimo dėl bent jau vienos iš penkių Direktyvos 2004/83 2 straipsnio c punkte išvardytų priežasčių, šios aplinkybės parodo, kad nagrinėjama trečioji šalis nesaugo savo piliečio nuo persekiojimo veiksmų (šiuo klausimu žr. 2010 m. kovo 2 d. Sprendimo *Salahadin Abdulla ir kt.*, C-175/08, C-176/08, C-178/08 ir C-179/08, EU:C:2010:105, 57 ir 58 punktus). Iš tiesų negalima manyti, kad trečiosios šalies pilietis, kuris yra faktiškai apsaugotas nuo persekiojimo veiksmų, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, pagrįstai bijo būti persekiojamas.

58 Be to, tos pačios aplinkybės, įrodančios, kad atitinkama trečioji šalis nesaugo savo piliečio nuo persekiojimo veiksmų, yra šio piliečio negalėjimo arba pateisinamo atsisakymo atsiduoti savo kilmės šalies apsaugai, kaip tai suprantama pagal minėtą direktyvą, t. y. šios šalies gebėjimo užkirsti kelią persekiojimo veiksmams arba už juos nubausti, priežastis (2010 m. kovo 2 d. Sprendimo *Salahadin Abdulla ir kt.*, C-175/08, C-176/08, C-178/08 ir C-179/08, EU:C:2010:105, 59 punktas).

59 Taigi siekiant nustatyti, ar atitinkamos trečiosios šalies pilietis pagrįstai bijo būti persekiojamas savo kilmės šalyje, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2004/83 2 straipsnio c punktą, reikia atsižvelgti į tai, ar egzistuoja apsauga nuo persekiojimo veiksmų šioje trečiojoje šalyje.

60 Vis dėlto apsauga nuo trečiojoje šalyje egzistuojančių persekiojimo veiksmų leidžia daryti išvadą, kad nėra pagrįstos persekiojimo baimės, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, tik jeigu ji atitinka reikalavimus, kylančius, be kita ko, iš šios direktyvos 7 straipsnio 2 dalies.

61 Iš tiesų, kadangi, kaip matyti iš šio sprendimo 56 punkto, minėtos direktyvos 2 straipsnio c punkte nurodytos persekiojimo baimės ir apsaugos nuo persekiojimo veiksmų sąlygos yra glaudžiai susijusios, jos negali būti nagrinėjamos remiantis atskiru apsaugos kriterijumi, o turi būti vertinamos atsižvelgiant į reikalavimus, numatytus, be kita ko, tos pačios direktyvos 7 straipsnio 2 dalyje.

62 Be to, konkrečiai iš Direktyvos 2004/83 1 straipsnio matyti, kad 7 straipsnio 2 dalyje nustatyti būtiniausi apsaugos nuo suinteresuotojo asmens kilmės trečiojoje šalyje egzistuojančių persekiojimo veiksmų reikalavimai, kurie tam tikrais atvejais gali trukdyti jam suteikti pabėgėlio statusą. Aiškinimas, pagal kurį dėl šioje trečiojoje šalyje egzistuojančios apsaugos gali būti pašalinta pagrįsta baimė būti persekiojamam, net jei tokia apsauga neatitinka šių reikalavimų, galėtų prieštarauti 7 straipsnio 2 dalyje nustatytiems būtiniausiems reikalavimams.

63 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pirmąjį–trečiąjį klausimus reikia atsakyti: Direktyvos 2004/83 11 straipsnio 1 dalies e punktas, siejamas su šios direktyvos 7 straipsnio 2 dalimi, turi būti aiškinamas taip, kad privačių subjektų, kaip antai atitinkamos trečiosios šalies piliečio šeimos ar klano, galimai teikiama socialinė ir finansinė parama neatitinka iš šių nuostatų kylančių apsaugos reikalavimų ir dėl to nėra reikšminga nei vertinant valstybės suteikiamos apsaugos, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalies a punktą, veiksmingumą ir prieinamumą, nei nustatant pagal minėtos direktyvos 11 straipsnio 1 dalies e punktą, siejamą su jos 2 straipsnio c punktu, ar vis dar egzistuoja pagrįsta baimė būti persekiojamam.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

64 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

1. **2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyvos 2004/83/EB dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo pabėgėliams ar asmenims, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, jų statuso ir suteikiamos apsaugos pobūdžio būtiniausių standartų 11 straipsnio 1 dalies e punktas turi būti aiškinamas taip, kad šioje nuostatoje numatyta su pabėgėlio statuso panaikinimu susijusi „apsauga“ turi atitikti tuos pačius šio statuso suteikimui taikomus reikalavimus, kylančius iš šios direktyvos 2 straipsnio c punkto, siejamo su jos 7 straipsnio 1 ir 2 dalimis.**

2. **Direktyvos 2004/83 11 straipsnio 1 dalies e punktas, siejamas su šios direktyvos 7 straipsnio 2 dalimi, turi būti aiškinamas taip, kad privačių subjektų, kaip antai atitinkamos trečiosios šalies piliečio šeimos ar klano, galimai teikiama socialinė ir finansinė parama neatitinka iš šių nuostatų kylančių apsaugos reikalavimų ir dėl to nėra reikšminga nei vertinant valstybės suteikiamos apsaugos, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalies**

a punktą, veiksmingumą ir prieinamumą, nei nustatant pagal minėtos direktyvos 11 straipsnio 1 dalies e punktą, siejamą su jos 2 straipsnio c punktu, ar vis dar egzistuoja pagrįsta baimė būti persekiojamam.

Parašai.